

TAUTINIŲ bendrijų 2010 naujienos Nr. 3 (34)

Vlado Uznevičiaus nuotr.

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Romė.

Birželio 26 d. Raižiuose (Alytaus raj.), vienoje seniausių Lietuvos totorių gyvenviečių, iškilmingai atidengtas paminklas kunigaikščiui Vytautui Didžiajam ir 600-osioms Žalgirio mūšio, kuriame prieš kryžiuočius kovėsi ir totorių raiteliai, metinėms atminti.
p. 10

Zitos Stankevičienės nuotr.

Jurijaus Antonovo nuotr.

Pirmomis liepos dienomis Palangoje vyko festivalis „Baltijos aušros“, kuriame dalyvavo geriausi kūrybiniai kolektyvai iš Vilniaus, Klaipėdos, Visagino, o taip pat jaunimo roko grupė „Dias“ iš Minsko. Nuotraukoje matome vaikų ansamblio „Vesnuški“ iš Vilniaus dalyves.
p. 15

Rugsėjo 17 – 19 d. Vilniuje vyko Gedimino šventė. Taip atgaivinta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino šventės tradicija. Turtingoje trijų dienų programoje – kultūros, pramogų, sporto varžybos, prekyba suvenyrais, amatų demonstravimas ir kt.

Tarp gausybės renginių visą savaitgalį sostinėje šurmuliavo ir antrus metus vykusi Tautų mugė.
p. 15

Ninos Šesternikovos nuotr.

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidinių spaudai parengė

Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai,

Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.

Tel./faksas (8~5) 216 04 08

el.paštas. tbn@takas.lt

Redakcinės komisijos nuomonė

nebūtinai sutampa

su autorių nuomone

M a k e t a v o

Mindaugas Markevičius

T u r i n y s

AKTUALIJOS

J. Rumša. Lietuvos tautinės bendrijos – per dvidešimt Nepriklausomybės metų	2
J. Rumša. Raižiuose totoriai atidengė paminklą Vytautui Didžiajam ir Žalgirio mūšiui	4
Pagerbė romų holokausto aukų atminimą	7
S. Novopolskaja. Romų vaikai išsėjosi prie Baltijos jūros	7
L. Bartkienė. „Be Lietuvos jau sunku“. Interviu su Lietuvos libaniečių draugijos pirmininku Hichamu Ibrahimu.	8
J. Duoba. Iš Lietuvos kilę vokiečiai puoselėja ryšius su gimtuoju kraštu	10
Konkursas „Azerbaidžanas mano akimis“	11
Paminėjo Moldovos Respublikos Nepriklausomybės dieną	11

ŠVIETIMAS

J. Rumša. „Mokyklos lenkų mokomąja kalba yra visiškai integruotos į valstybės švietimo sistemą“. Interviu su Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugijos „Macierz szkolna“ pirmininku Juzefu Kviatkovskiu.	12
---	----

KULTŪRA

Palangoje vyko festivalis „Baltijos aušros“	15
L. Bartkienė. Vilnietė Minodora buvo pirmoji Paryžiuje	16

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Gedimino šventėje – Tautų mugės spalvos	15
M. Meišutovič. Totorių jaunimo forumas Kazanėje	17
Tautinių bendrijų namuose	17

NAUJOS KNYGOS

Knyga apie trijų šimtų metų rusų materialinę kultūrą Baltijos šalyse	18
Koranas išleistas lietuvių kalba	18
F. Niunka. Lietuvos baltarusiai – apie save ir savo istoriją	19

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Tautinės mažumos Latvijoje	20
----------------------------------	----

S U M M A R Y

Lietuvos tautinės bendrijos – per dvidešimt Nepriklausomybės metų

Rugsėjo 17 d. Vilniuje vyko konferencija „Lietuvą kuriame kartu: tautinės bendrijos per dvidešimt atkurtos Lietuvos Nepriklausomybės metų“.

Į konferenciją pakviesti tautinių mažumų ir kitų nevyriausybinio organizacijų, valstybinių institucijų atstovai, užsienio šalių diplomatai, reziduojantys mūsų šalyje.

Konferencijoje buvo aptartas tautinių bendrijų nueltas kelias per du pastaruosius dešimtmečius, tautinių bendrijų indėlis formuojant pilietinę visuomenę, šios srities įstatyminės bazės klausimai, atskirų tautinių bendruomenių patirtis, siekiant išsaugoti tautinį tapatumą.

Konferencijos dalyvius ir svečius sveikino Lietuvos užsienio reikalų ministras Audronius Ažubalis, kultūros ministras Arūnas Gelūnas.

Konferenciją surengė Užsienio reikalų, Kultūros ministerijos bei Tautinių bendrijų namai.

se? Atgimimas ir Sąjūdis paskatino ir šalies tautines mažumas jungtis į organizacijas. 1987 m. įsteigtas Lietuvos kultūros fondas. „Vienas pagrindinių Fondo uždavinių buvo rūpintis kitų tautybių žmonių kultūra“, - kalbėjo Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas, Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs. – „Tų pačių metų rudenį prie Kultūros fondo steigėsi būsimosios pilietinės visuomenės segmentai – įvairių tautų nacionalinių kultūrų draugijos. Pagrindinis šių draugijų uždavinys – atkurti

Jonas RUMŠA

Etnopolitikos aktualijos

Kultūros ministro patarėjas Imantas Melianas savo pranešime apžvelgė Lietuvos tautinių bendrijų nueitą kelią per 20 Nepriklausomybės metų, nagrinėjo aktualius etnopolitikos ir su ja susijusius klausimus.

„Tarpetninių santykių ir valstybės politikos tautinių mažumų atžvilgiu srityje Lietuva turi kuo didžiulius“, -

teigė I. Melianas. – „Mums pavyko išvengti smurtinio susipriešinimo tarp skirtingų etninių grupių, susipriešinimo, kuris lydėjo, o kai kur ir šiandien tebelydi sudėtingas visuomenines politines transformacijas kitose pokomunistinėse šalyse. Vienas pirmųjų laisvėjančios Lietuvos teisės aktų buvo Tautinių mažumų įstatymas“.

Neretai galima išgirsti, kad reikia paspartinti tautinių mažumų integraciją į Lietuvos pilietinę visuomenę, su kuo negalima nesutikti. Tačiau, I. Meliano nuomone, nemažiau aktualus yra ir tautinės daugumos – lietuvių – integravimosi į pilietinę visuomenę klausimas. Juk ne paslaptis, kad didesnė dalis mūsų tautiečių iki šiol mąsto ir operuoja ne pilietinėmis, o tik siaurai tautinėmis kategorijomis

Iš dešinės: kultūros ministras Arūnas Gelūnas, užsienio reikalų ministras Audronius Ažubalis, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas, Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs, kultūros ministro patarėjas Imantas Melianas.

arba savotiškai bando inkorporuoti pilietiškumą į tautiškumo sampratą.

I. Meliano teigimu, visuomenėje trūksta kantrybės ir tolerancijos arba tolerancija suvokiama tik kaip susilaukymo nuo viešo priešiško demonstravimo. Trūksta politinės kultūros, istorinių, teisinių, ypač tarptautinės teisės, žinių, jau nekalbant apie etnopsichologiją arba etniškumo teoriją.

Prisidėjo prie pilietinės visuomenės kūrimo

Kaip tautinės bendrijos dalyvavo pilietinės visuomenės kūrimo proce-

nacionalinę savimone, kurią niveliavo internacionalinės draugystės ir tautų susiliejiimo idealai“.

Svarbų vaidmenį, teigė M. Gamzajevs, suvaidino 1988 m. įsteigta Lietuvos tarpnacionalinė koordinacinė asociacija, kuri veikė iki 1992 m. ir kurios veikloje dalyvavo per 70 įvairių tautinių mažumų atstovų.

Buvo priimti Pilietybės, Tautinių mažumų įstatymai ir kiti svarbūs tautinėms mažumoms teisiniai aktai.

Tautinės bendrijos palaikė Lietuvos siekį tapti ES ir euroatlantinių struktūrų nare.

„Tačiau po Lietuvos įstojimo į

ES ir NATO pastebimas tam tikras pilietinės visuomenės formavimosi sulėtėjimas, visuomeninio aktyvumo sumažėjimas, o kai kuriais atvejais – ir sąstingis“, - sakė M. Gamzajevs. – „Didžiausiu praradimu laikau tai, kad Lietuvoje nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo galutinai nesubrendo atvira pilietinė visuomenė. Visuomenėje išryškėjo ksenofobijos ir tautinio nepakantumo apraiškos. Nepavyko išlaikyti žmonių bendrystės ir atsakomybės jausmo, kuris Atgimimo metais įkvėpė ir suteikė jėgų atkurti laisvą Lietuvą“.

Bet, M. Gamzajevs teigimu, jis nėra pesimistas ir Lietuvą ateityje matęs kaip daugiatautę, daugiakultūrę valstybę, užimančią prideramą vietą ir turinčią savo balsą pasaulio tautų bendrijoje.

Teisės turi būti saugomos

„Pagarba žmogaus teisėms ir visuomenės įvairovei yra vienos pagrindinių demokratinės santvarkos vertybių“, - kalbėjo konferencijoje Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos vyr. patarėja Danguolė Grigolovičienė.

Lietuvos patirtis šioje srityje turi tarptautinę reikšmę. Sukurta ir tobulinama įstatyminė bazė. Sugriežtinta baudžiamoji atsakomybė už tautinės, rasinės nesantaikos kurstymą. Priimta kovos prieš rasizmą ir ksenofobiją

prevencinių priemonių 2009-2011 metų programa.

Tačiau tautinių mažumų teisių apsaugoje ne viskas padaryta. D. Grigolovičienės nuomone, reikėtų ratifikuoti Europos regioninių,

Konferencijos metu.

arba mažumų, kalbų chartiją. Būtina šias kalbas išsaugoti kaip Europos kultūros paveldo sudėtinę dalį. Beje, septyniolika valstybių ratifikavo šį dokumentą.

D. Grigolovičienė teigė, kad negali tenkinti Tautinių mažumų įstatymo naujos redakcijos rengimo tempai.

Salyje nėra užimtumo skatinimo politikos. Dėl to ypač kenčia romai, tarp kurių didelis nedarbas ir kuriems mažesnės įsidarbinimo galimybės.

Tautinės mažumos jausis saugios, nepatirs diskomforto, jei su rasizmo,

ksenofobijos reiškiniams bus kovojama ne tik įstatymo jėga. Visuomenėje turi būti sukurta nepakantumo šiems gėdingiems faktams atmosfera, aktyviai propaguojama tolerancija. Šiuos klausimus gvildeno Holokausto ir

žydų kultūros Lietuvoje studijų centro „Atminties namai“ direktorius Giedrius Kiaulakis.

Sujungė Baltijos kelias

Tautinės bendrijos aktyviai dalyvavo visose Sąjūdžio akcijose. Viena tokių – „Baltijos kelias“, vėliau įrašytas į pasaulio Gineso rekordų knygą kaip ilgiausia žmonių grandinė. Tačiau tada – 1989 m. rugpjūčio 23 d. „Baltijos kelio“ dalyviai apie rekordus negalvojo. Ir ne dėl jų stovėjo.

Apie „Baltijos kelio“ prasmę konferencijoje kalbėjo Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė.

„Baltijos kelio“ idėja gimė, artėjant gėdingo Molotovo – Ribentropo pakto 50-osioms metinėms“, - sakė L. Bartkienė. – „Žmonių nuomonė tais laikais nebuvo juridškai įforminta, tačiau tai praktiškai buvo atviras referendumas, kurio dalyviai pasakė savo nuomonę dėl laisvos, nepriklausomos Lietuvos“.

L. Bartkienė prisiminė, kad „Baltijos kelyje“ dalyvavo ir iš Moldovos Respublikos atvykę Liaudies fronto atstovai.

Pabaiga kitame numeryje.

Konferencijos pertraukos metu. Lietuvos Stepono Batoro vengrų kultūros draugijos pirmininkė Marija Rubaževičienė ir Vengrijos ambasadorius Lietuvoje Peter Noszko-Horvath.

Raižiuose totoriai atidengė paminklą Vytautui Didžiajam ir Žalgirio mūšiui

Birželio 26 d. Raižiuose (Alytaus raj.), vienoje seniausių Lietuvos totorių gyvenviečių, iškilmingai atidengtas paminklas kunigaikščiui Vytautui Didžiajam ir 600-osioms Žalgirio mūšio, kuriame prieš kryžiuočius kovėsi ir totorių raiteliai, metinėms atminti.

jus Romas Jakubauskas ir Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis.

Teatralizuotas vaidinimas nukėlė žiūrovus į Vytauto Didžiojo laikus.

Jonas RUMŠA

Tapo gražia švente

Paminklo atidengimo ceremonija tapo gražia švente. Į ją atvyko daug garbingų svečių, tarp jų: Seimo nariai, Vyriausybės atstovai, Lietuvoje akredituoti užsienio šalių diplomatai, Alytaus rajono ir miesto savivaldybių atstovai, totorių bendruomenių pasiuntiniai iš Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, Latvijos, Krymo, Tatarstano ir kt.

Šventėje dalyvavo europarlamentaras Vytautas Landsbergis, kuris kartu su Vytauto Didžiojo paminklo pastatymo fondo pirmininku Motiejumi Jakubausku per-

kirpo simbolinę paminklo atidengimo juostelę.

kirpo simbolinę paminklo atidengimo juostelę. V. Landsbergis priminė totorių atsikėlimo į Lietuvą istoriją. „Totorių bendruomenė tapo Lietuvos valstybės perlu – ištikimi šalies piliečiai, kariai, žemdirbiai, amatininkai, kuriantys valstybę kartu su kitais gyventojais, išlaikė ištikimybę Lietuvai ir jos valdovui“, - sakė europarlamentaras.

Paminklą pašventino Lietuvos musulmonų sunitų dvasinio centro – muftiatio – valdybos pirmininkas mufti-

Nugriaudėjo trys patrankos salvės – už Žalgirio mūšio 600-metį, už Tėvynę Lietuvą, už lietuvių ir totorių draugystę bei bendrą istoriją.

Sveikino aukščiausi pareigūnai

Sveikinimus paminklo Vytautui Didžiajam ir Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms atminti iniciatoriams ir visiems šventės dalyviams atsiuntė Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Seimo Pirmininkė Irena Degutienė, Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius.

„Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vytautui ir Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms skirtas paminklo atidengimas Raižiuose pagerbia ne tik šį iškilų karvedį bei tokio svarbaus Lietuvos

Kalba Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

istorijai mūsų atminimą, bet ir liudija Lietuvos totorių bendruomenės indėlį į Lietuvos valstybingumą, nepriklausomybės kovas bei kultūros turtinimą“, - sakoma Prezidentės D. Grybauskaitės sveikinime. Visus šiuos šimtmečius gyvendami Lietuvoje, toliau pažymi Prezidentė, totoriai buvo ištikimi šalies patriotai, praturtino Lietuvos gyvenimą ir kultūrą savitais bruožais, kuriuos būtina saugoti, puoselėti, tausoti.

Seimo Pirmininkė I. Degutienė savo sveikinime rašo: „Mintyse džiaugiuosi kartu su Jumis, kad Vytauto Didžiojo vardas ir atminimas vėl sukviėtė pabūti kartu per amžius artimas lietuvių ir totorių tautas, dar kartą priminė mūsų bendrą istoriją. Tai gražus ženklas iš praeities, bet kartu – viltinga žinia mūsų dabarčiai ir ateičiai: Lietuvos istoriją kuriame kartu“.

„Istoriją kuriame kartu“

Po pamaldų Raižių mečetėje įvyko koncertas „Istoriją kuriame kartu“.

Pasirodė lietuvių ir totorių meno kolektyvai, atlikėjai.

Dainavo daugelio tarptautinių operos festivalių laureatė, operos solistė Lilija Gubaidulina iš Kazanės.

Šventės dalyviai galėjo pasigrožėti

Jano Matejkos paveikslo „Žalgirio mūšis“ originalaus dydžio reprodukcija.

Žiūrovų dėmesį traukė Lietuvos totorių ir Dzūkijos meistrų amatų pristatymas.

Visi galėjo įvertinti totorių kulinarijos paveldą.

Totoriai lankininkai iš Lenkijos ir Kauno riterių klubo atkūrė istorinio mūsų fragmentus.

Šventės dalyvius linksmino Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų orkestras „Geležinis vilkas“.

Raižiai – traukos centras

„Raižiuose pastatyti paminklą didžiajam Lietuvos kunigaikščiui Vytautui Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga nutarė 2007 m. ir tokiu būdu įamžinti šio iškilaus valdovo, Lietuvos totorių globėjo, atminimą“, - „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas Adas Jakubauskas.

Raižiai – sena totorių gyvenvietė, įkurta prieš 500 metų. Kaimo istoriją liudija trylika senųjų totorių kapinių. Anot A. Jakubausko, Raižiai kaip Vytauto Didžiojo ir Žalgirio mūšio įamžinimo vieta pasirinkti dėl keleto

priežasčių – tai esą vienas seniausių totoriškų kaimų Lietuvoje, be to, Raižiuose ir sovietmečiu veikė mečetė, todėl kaimas vertinamas kaip Lietuvos totorių traukos centras. Raižiai, sakė A. Jakubauskas, garsūs ir tuo, kad čia gimė 1863-ųjų metų sukilimo dalyvis generolas Janas Chaleckis, Volynėje suformavęs totorių raitininkų dalinį.

„Augau Butrimonyse, dažnai būdavau ir čia, Raižiuose, bet niekada neatkreipdavau dėmesio į gamtą. Kai paminklas buvo sumontuotas, pasižiūrėjome į tolius, pamatėme bundančią gamtą, žaliuojančias pievas, Butrimonių prieigas ir suprato, kad paminklas stovi deramoje vietoje“, - iškilmingos ceremonijos metu kalbėjo A. Jakubauskas. - „Esu labai dėkingas visiems, prisidėjusiems prie šios gražios ir kilnios idėjos įgyvendinimo“.

Paminklui pastatyti buvo įsteigtas ir įregistruotas Vytauto Didžiojo pastatymo fondas. Kreipėmės į savo gentainius ir šalies gyventojus, kviesdami aukoti būsimam paminklui.

Primins garbingą istoriją

Paminklas įprasmins bendrą lietuvių ir totorių istoriją, kovas už

Lietuvos totoriai.

Lietuvos valstybės nepriklausomybę. Žalgirio mūšyje kartu su Lietuvos ir Lenkijos kariuomenėmis dalyvavo totorių raiteliai, vadovaujami Aukso Ordos chano Tochtamyšo sūnaus caraičio Dželal-ed-Dino. Prieš 600 metų įvykusios kautynės tarp jungtinių Lietuvos ir Lenkijos pajėgų ir Kryžiuočių ordino, pasibaigė pastarojo sutriuškinimu, po kurio jis nebeatsigavo. Mūšis užbaigė 200 metų trukusį karą, o Lietuva ir Lenkija buvo pripažintos didžiosiomis valstybėmis.

„Paminklas – tai atsi-

dėkojimas ir padėka kunigaikščiui Vytautui, totorių gyvenviečių organizatoriui ir globėjui Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje“, - skulptūros pastatymo motyvus aiškino A. Jakubauskas.

„Gal būt ateis laikas, kai tas paminklas, kuris numatytas, atsiras ir Keturiasdešimties totorių kaime“, - teigė Lietuvos totorių bendruomenių

atidengti du saulės laikrodžiai. Vienas rodo vietos laiką, kitas – Žalgirio mūšio lauką. Tai unikalus, vienintelis toks laikrodys Lietuvoje, kurio autorius – Jonas Navikas, Kauno technologijos universiteto Elektronikos ir valdymo inžinerijos fakulteto darbuotojas.

Laukia rėmėjų lėšų

Iš pat pradžių buvo sumanyta paminklą pastatyti

rėmėjų lėšomis, kurių aukoti galima ir dabar. Pavardės visų rėmėjų, paaukusių 1500 litų ir daugiau, bus įamžintos šalia paminklo įrengtoje specialioje plokštėje. Su jais bus sudaroma paramos sutartis. Paaukusiems mažesnes sumas asmenims bus įteikti Padėkos raštai, jų pavardės bus paskelbtos laikraštyje „Lietuvos totoriai“.

A. Jakubauskas sakė, kad paminklo kaina neviršijo 200 tūkst. litų. Dalį lėšų, du tūkst. litų, skyrė Krašto apsaugos ministerija.

Zitos Stankevičienės nuotraukos.

sąjungos pirmininkas.

Skulptoriaus vilniečio Jono Jagėlos sukurtas paminklas Raižiuose yra penkių metrų ir dvidešimt centimetrų aukščio, atliktas iš tamsiai pilkos spalvos granito, sveriančio per dešimt tonų. Jo viršutinėje dalyje įkomponuoti Gedimino stulpai ir totorių simbolis – Tarak Tamga, vidurinėje dalyje iškalti skaičiai – 1392-1430 (Vytauto Didžiojo valdymo metai), 1397 (totorių atsikėlimo į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę metai), 1410 (Žalgirio mūšio metai), apatinėje paminko dalyje užrašas – „Vytautas Didysis – Lietuvos valdovas“.

Tą pačią dieną Raižiuose buvo

Šventės Raižiuose vaizdai.

2009 m. rugsėjo 4 d. į būsimą paminklo pamatus buvo įleista kapsulė su laišku būsimoms kartoms. Laiške surašyta informacija apie Žalgirio mūšio svarbą, kunigaikštį Vytautą Didįjį bei totorių atsikėlimo į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę bei jų gyvenimo Lietuvoje istoriją. Būtent Vytautas Didysis Lietuvoje XIV amžiuje įkurdino pirmąją totorių bendruomenę.

Vytauto Didžiojo paminklui Raižiuose prašo aukoti:

Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga
Vytauto Didžiojo paminklo pastatymo fondas
Kodas 301841870
Sąskaita: LT 634010040900309307,
DnB NORD banko Alytaus skyrius

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas
Dr. Adas Jakubauskas, tel. 8 682 72 328,
el. paštas: lietuvos.totoriai@gmail.com
Daugiau informacijos: www.tatarlar.lt

Pagerbė romų holokausto aukų atminimą

Jono Rumšos nuotr.

Rugpjūčio 2-ąją – Tarptautinę romų – holokausto aukų atminimo dieną – Panerių memoriale Vilniuje buvo pagerbtas romų tautybės žmonių, nacių nužudytų Antrojo pasaulinio karo metais, atminimas. Cereemonijoje dalyvavo Romų visuomenės centro, Tautinių bendrijų namų, Lietuvos vaikų fondo darbuotojai, romų bendruomenės, visuomeninių

organizacijų atstovai.

Romų aukų pagerbimo metu kalbėjo kultūros viceministras Deividas Staponkus, kultūros ministro patarėjas Imantas Melianas, Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas“ prezidentas Jozefas Tyčina, Vilniaus čigonų bendrijos pirmininkas Stepas Visockas, Lietuvos vaikų fondo direktorė Romualda Navikaitė, Romų visuomenės centro direktorė Svetlana Novopolskaja, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Mahiras Gamzajevs.

Kalbėjusieji pažymėjo, kad nacių vykdytas genocidas romų atžvilgiu yra nusikaltimas žmogiškumui, etni-

nis žmonių naikinimas dėl tautybės. Šiems nusikaltimams negali būti atleidimo, o aukos neturi būti pamirštos.

Buvo pasiūlyta, kad Rugpjūčio 2-oji – Tarptautinė romų – holokausto aukų atminimo diena – būtų įtraukta į valstybės atmintinų dienų sąrašą.

Tylos minute pagerbtas romų holokausto aukų atminimas. Cereemonijos dalyviai prie paminklo fašizmo aukoms padėjo gėlių.

Tarptautinė romų – holokausto aukų atminimo diena šiemet minima antrą kartą. Ji buvo pasiūlyta Romų nacionalinio kongreso ir Tarptautinės romų sąjungos ypatingojo renginio apie Europos romų padėtį ES metu 2009 m. birželio 29 d.

Manoma, kad 1939 – 1944 m. galėjo būti nužudyta apie pusę milijono romų tautybės žmonių, o Lietuvoje – ne mažiau kaip penki šimtai romų.

TBN inf.

Romų vaikai ilsėjosi prie Baltijos jūros

Nebe pirmus metus Romų visuomenės centras organizuoja vasaros poilsio stovyklas romų vaikams ir paaugliams. Šiemet baigiantis vasarai tokia stovykla buvo suorganizuota Palangoje Lietuvos vaikų fondo poilsio bazėje. Ši įstaiga – ilgametė romų programų vykdytoja ir rėmėja.

Svetlana NOVOPOLSKAJA

Romų visuomenės centro direktorė

Laimė pabuvoti prie jūros (ne vienam tai buvo pirmas kartas) nusišypsojo stropiausiams, aktyviausiai lankiusiems Dienos centrą mokiniam – dešimčiai mergaičių ir dešimčiai berniukų.

Kiekviena diena stovykloje prasidėdavo rytiniu bėgimu prie jūros arba lengva mankšte. Mums pasisekė: visą laiką buvo puikus oras. Vaikai maudėsi, statė smėlio pilis, žaidė gaudynes, spardė kamuolį, rinko kriaukles ir akmenukus.

Be maudynių ir saulės vonių, vaikai pabuvojo Miško šventėje, kurioje galėjo patikrinti savo žinias apie gamtą, parodyti orientacinius gebėjimus, komandos vieningumą. Romų vaikai taip pat lankėsi Gintaro muziejuje, Botanikos sode, dalyvavo Slibinų medžioklėje. Pastaroji – tai maršrutas įvairiomis kurorto vietomis, kuriose stovyklautojai susipažino su šešiais iš aštuonių spalvingais slibiniais bei jų istorijomis.

Kiekviena poilsio prie jūros diena

Romų visuomenės centro nuotr.

Jaunieji romai prie Gintaro muziejaus Palangoje.

buvo kupina naujų išpūdžių, žinių ir paslapčių įminimo. Stovyklautojams labai patiko Visažistų konkursas, žaidimai „Du kapitonai“, „Lobio paieška“. Teko pralieti ne vieną prakaito lašą, kad nusipelnytum apdovanojimo.

Nepastebimai prabėgo septynios dienos prie gintarinės Baltijos. Stovyklos pabaigą vainikavo vakaronė su čigoniškais šokiais ir dainomis.

„Be Lietuvos jau sunku“, - sako Lietuvos libaniečių draugijos pirmininkas Hicham Ibrahim

H. Ibrahim šiuo metu yra kuriam laikui išvykęs į Libaną. Su juo kalbėjosi Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė žurnalistė Lučija Bartkienė.

Lučija BARTKIENĖ

- Kiek metų gyvenai Lietuvoje ir kaip čia atvykai? Turėjai tokį tikslą ar tai likimo išdaiga?

- Lietuvoje aš gyvenu jau trylika metų. Atvykau studijuoti, nes Libane labai daug studentų ir į norimą specialybę sunku įstoti. Todėl nusprendžiau išvykti mokytis į užsienį. Iš kelių valstybių – Turkijos, Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos – pasirinkau Lietuvą ir tikrai nesigailiu.

- Pernai, kai buvai išrinktas į Tautinių bendrijų tarybą, labai apsidžiaugiau ir pagalvojau: „Štai atėjo jaunas žmogus su naujom idėjom“. Papasakok apie svarbiausias problemas, išsakytas paskutinio Tautinių bendrijų tarybos posėdžio metu, laikinąjį leidimą gyventi, Lietuvos pilietybę.

- Aš taip pat labai apsidžiaugiau, kai bendruomenė mane delegavo į Tautinių bendrijų tarybą, nes tikrai yra naudinga, įdomu ir svarbu ten būti. Aš labai nuliūdau, kai sužinojau, kad Lietuvos Respublikos prezidento dekretas dėl pilietybės suteikimo galioja tik vienerius metus. Deja, dekrete nėra parašyta, kad jo turėtojas turi prisiekti Lietuvos Respublikai per vienerius metus. Kai susiruošiau važiuoti į Varšuvą ir pateikti visus reikiamus dokumentus dėl Libano Respublikos pilietybės atsisakymo, paskambinau Migracijos tarnybai. Jos darbuotoja man pasakė: skaitykite „Valstybės žinias“, ten viskas būna parašyta. Taip aš likau be dekreto. Niekas nesupranta, kad biurokratizmo yra ir kitose šalyse, dokumentus tvarkyti

Viado Uzneviciaus nuotr.

užtrunka daug laiko. Turiu draugų, kurie dvejus metus laukė, kol gavo reikiamus dokumentus iš Libano. Bet jiems pasisekė, nes dekretas tuo metu neturėjo galiojimo termino ar kaip ten.....

- Ar šios problemos būdingos ir kitiems Lietuvos libaniečių draugijos nariams?

- Manau, kad taip...Jeigu nori greičiau sutvarkyti dokumentus Libane, turi samdyti labai brangiai kainuojančio advokato paslaugas. Tada gal pavyks sutvarkyti viską per pusę metų.

- Lietuvos libaniečių draugija buvo įkurta 2004 m. Kokiu pagrindu veikia jūsų organizacija?

- Mūsų bendruomenė yra nereli-

ginė, nepolitinė ir nesiekianti pelno organizacija. Išsilaikyti mums padeda rėmėjai, kurie yra ir bendruomenės nariai. Kiekvienas narys turi kuruoti savo sritį.

- Kokioms konfesijoms priklauso Lietuvos libaniečių draugijos nariai?

Lietuvos libaniečių bendruomenės nariai priklauso įvairioms konfesijoms. Tarp narių yra katalikų, stačiatikių, musulmonų sunitų, šiitų, duržų.

- Ar pavyko suvienyti visus libaniečius, gyvenančius Lietuvoje? Juk jūs neturite Lietuvoje nei ambasados, nei konsulato.

- Šiek tiek pavyko. Sakyčiau, nie-

kas net nesitikėjo, kad bendruomenė gyvuos taip ilgai. Buvo įvairių kalbų, įkalbinėjimų nestoti į bendruomenę, bet, ačiū Dievui, viskas dabar gerai. Gaila, kad mes neturime ambasados ar konsulato, bet mes bandėme, bandome ir toliau bandysime tą spragą kaip nors užpildyti. Padedame kiek galime tiems studentams, kurie dar nemoka lietuvių kalbos ir tiems, kurie turi kitokių problemų.

- Ar sulaukiate paramos iš Lietuvos vyriausybinių institucijų?

- Taip, sulaukėme paramos iš Lietuvos vyriausybinių institucijų. Tai buvo labai malonus bei garbingas poelgis iš Lietuvos pusės per karą su Izraeliu 2006 m. Apie tai mes pranešėme Libano vyriausybei bei paprastiesiems žmonėms, kad yra tokia valstybė Lietuva ir ji mūsų nepamiršo karo metu.

- Žinau, kad tavo žmona lietuvaitė, katalikė. Kaip jums pavyksta subalansuoti šeimyninį gyvenimą?

- Taip, mano žmona lietuvaitė, katalikė, bet ir musulmonas, ir katalikas yra Dievo tarnas, nesvarbu kokiais religinei bendruomenei priklausytų. Mes puikiai gyvename ir sutariame, niekada nekilo problemų dėl religijos. Man svarbiausia koks žmogus esi, o ne kokiais religinei bendruomenei priklausai. Tuo labiau, kad musulmonas gali susituokti ir su krikščione, ir su žyde.

- Kiek moki kalbų ir kokią vietą pagal sudėtingumą skirtum lietuvių kalbai?

- Aišku, savo gimtąją arabų kalbą, prancūzų, anglų ir lietuvių kalbas. Šiuo metu lietuvių kalba yra antra po arabų kalbos, nes jau tiek metų gyvenu Lietuvoje ir bendrauju ja kiekvieną dieną. Tuo labiau, šeimoje šnekame lietuviškai. Lietuvių kalba iš pradžių man buvo labai sudėtinga bei sunki, bet po to tapo labai lengva, labai norėjau ją išmokti ir išmokau gana greitai šnekėti.

- Puikiai žinai, kad dabar Lietuvoje sunkmetis. O kokia ekonominė situacija Libane?

- Skirtingai nei Lietuvoje, o gal ir visame pasaulyje, Libane vykdoma labai konservatyvi bankų politika. Ten bankai nedalija paskolų visiems kas tik nori ir tai padėjo iš dalies nepajusti jokių krizių, nes bankai visada turėjo labai dideles pinigų atsargas. Nesinori labai girtis, bet iš tikrųjų turime neblogą finansininkų. Sako, kad žydai geriausi finansininkai pasaulyje, bet, manau, ir libaniečiai ne blogesni. Libano centrinio banko pirmininkas jau kelerius metus iš eilės yra išrenkamas geriausiu bankininku Azijos regione ar pasaulyje. Iš tikrųjų, jo vykdoma politika padėjo išvengti galimų krizių pasekmių. Norėčiau dar pažymėti, kad vidutinės pajamos turinčių žmonių skaičius mažėja. Vaikščiojant po Beirutą, nepastebėsi jokių krizių požymių. Gyvenimas verda. Nėra tuščių kambarių viešbučiuose, tuščių vietų naktiniuose klubuose. Daug turistų. Numatoma, kad turistai šiais metais Libane išleis daugiau kaip 12 milijardų dolerių. Šiuo metu jaučiamas tiesiog nerealus nekilnojamojo turto bumas. Kainos nebeįkandamos paprastiesiems žmonėms, nes būstus perka ne vien libaniečiai. Labai daug užsieniečių perka būstus ir žemės sklypus, o tai labai padidino kainas. Libane tikrai yra vienas labai geras dalykas: nuo bado nemirsi. Čia žmonės padeda vargšams ir pasidalina su tais, kurie neturi ko valgyti.

- Ar Beirute yra lietuvių bendruomenė ir apskritai kokie yra ryšiai tarp Lietuvos ir Libano?

- Yra Libane žmonių, kurie studijavo Lietuvoje. Kiti susituokę su lietuvaitėmis, čia įsikūrę ir gyvena jau seniai. Kai dėl ryšių tarp Lietuvos ir Libano, tai mes siekiame, kad jie būtų stiprūs ir šilti. Žinoma, kiek tai nuo mūsų priklauso. Tokių progų buvo ne viena. Mes stengiamės garsinti Lietuvą Libane, nes mažai kas žino apie Lietuvą. Kitaip tariant esame tam tikra prasme Lietuvos atstovai Libane ir tai mes darome su malonumu.

- Papasakok apie Libano simbolį kedrą, pavaizduotą šalies nacionalinėje vėliavoje.

- Kedras yra Libano Respublikos pasididžiavimas, nes nauja era prasidėjo, kai finikiečiai pradėjo gaminti laivus iš Kedro. Jie galėjo keliauti ir užsiiminėti prekyba. Dėl Kedro medienos pradėjo klestėti jų verslai, nes kedras yra vienas stipriausių medžių. Kedras vaizduoja Libano žalumą.

- Kada galvoji grįžti į Lietuvą?

- Dar nežinome tikslios grįžimo datos, bet, tikiuosi, greitu laiku mes būsimė Lietuvoje, be Lietuvos jau sunku....

► Libanas yra nedidelė šalis. Joje gyvena apie 4 milijonus gyventojų. Šalies klimatas tinka turizmui ir žiemą, ir vasarą. Libane galima sutikti graikų – romėnų kultūrinio palikimo objektų. Ekonominiai ryšiai su Lietuva labai silpni.

► Lietuvoje gyvena apie 100 libaniečių. Skirtingais keliais jie atvyko į Lietuvą. Dauguma jų yra studentai. Lietuvos libaniečių bendruomenėje yra apie 70 narių. Visi jie, pagal galimybes, moka nario mokestį.

► Pasak pašnekovo 11 milijonų libaniečių gyvena už šalies ribų. Šeimoje libaniečiai kalba arabų kalba. Mokykloje visi dalykai dėstomi prancūzų arba anglų kalba, todėl studentams yra lengva pradėti mokytis užsienyje.

► Libano simbolis kedras pavaizduotas nacionalinėje vėliavoje. Libane yra kedrų, kuriems per 2000 metų. Tokie medžiai vadinami Jėzaus Kristaus kedrais.

Iš Lietuvos kilę vokiečiai puoselėja ryšius su gimtuoju kraštu

Liepos 30 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko susitikimas su Vilniuje besilankančiais etniniais Lietuvos vokiečiais, gyvenančiais Vokietijoje. Susitikimą surengė Vilniaus vokiečių bendrija, vadovaujama pirmininko Ervino Peteraičio. Jame dalyvavo Seimo nariai, Kultūros ministerijos ir kitų valstybinių institucijų, visuomeninių organizacijų atstovai, Vokietijos ambasados Lietuvoje diplomatai.

Jonas DUOBA

Pastebėjo gerų permainų

Vokiečių iš Lietuvos bendruomenė (*Landsmannschaft der Deutschen aus Litauen*) vienija vokiečių tautybės asmenis, kurie 1941 m. kovo mėnesį Hitlerio ir Stalino susitarimu buvo priverstinai perkelti iš sovietinės Lietuvos į Vokietiją. Jų protėviai Lietuvoje gyveno šimtmečius, nemažai dar nuo kunigaikščio Gedimino laikų. Į Vokietiją tada buvo perkelta per 52 tūkstančius žmonių. Prasidėjus karui, dalis jų grįžo atgal į Lietuvą. 1944 m. vasarą, frontui artėjant prie Lietuvos, vokiečių karinė administracija pareikalavo, kad vokiečių tautybės gyventojai išvyktų į Vokietiją.

Filosofijos daktaras Alfredas Baronas, Bendruomenės pirmininko pavaduotojas, Miuncheno skyriaus vadovas, susitikimo dalyviams perdavė draugijos pirmininko Hardy Metto sveikinimus. Jis šį kartą negalėjo atvykti į Lietuvą, nes gydosi po operacijos. Pats A. Baronas paskutinį kartą Lietuvoje yra buvęs prieš aštuonerius metus ir dabar, kaip jis sakė, jam buvo malonu pastebėti daug gerų pasikeitimų mūsų šalyje ir sostinėje Vilniuje.

Kitas svečias iš Vokietijos profesorius daktaras Jonas Norkaitis papasakojo apie vokiečių – išeivių iš Lietuvos mokslinę ir kultūrinę veiklą, Hiutenfeldo Vasario 16-osios lietuvių gimnaziją, kuri šiemet mini savo įkūrimo 60-metį. Praeitais mokslo metais joje mokėsi 187 mokiniai. Daugelį

metų J. Norkaitis dirbo šios gimnazijos direktoriumi.

Tarp svečių buvo Bendruomenės Kultūros ir labdaros fondo steigėjas ir savininkas Ewald Hein su žmona Sybille, ilgametis žurnalo „Heimatgruss“ leidėjas, poetas – vertėjas, Gedimino ordino kavaliereus Alfredas Franzkeit, Bendruomenės reikalų tvarkytojas Klaus Fuchs ir kt.

Prisiminė dviejų tautų ryšius

Apie lietuvių ir vokiečių tautų istorinius ryšius, kontaktus tarp žmonių, asmeninius išpūdžius, Lietuvos ir Vokietijos santykius susitikime kalbėjo Vilniaus vokiečių bendrijos pirmininkas Ervinas Peteraitis, Vokietijos ambasados Lietuvoje pirmasis sekretorius spaudos, kultūros ir konsuliniais reikalais Jean Pierre Froehly, užsienio reikalų viceministras Šarūnas Adomavičius, Seimo narys Egidijus Vareikis, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Mahiras Gamzajevs.

Baigiantis susitikimui, Vilniaus vokiečių bendrijos choras padainavo keletą vokiečių ir lietuvių liaudies dainų.

Vokiečių iš Lietuvos bendruomenės narių (iš viso 30 žmonių) viešnagė mūsų krašte truko nuo liepos 25 d. iki rugpjūčio 3 d. Be Vilniaus, svečiai lankėsi Trakuose, Klaipėdoje, Šilutėje, Šiauliuose, Kybartuose, Nidoje ir kituose miestuose bei miesteliuose, iš kurių jie yra kilę.

Nepamiršo Lietuvos

Organizacija „Vokiečių iš Lietuvos bendruomenė“ įkurta 1951 m. tuometinėje Vakarų Vokietijoje. Įkūrimo metu ji vienijo apie dešimt tūkstančių narių. Šiuo metu jai priklauso apie vieną tūkstantį asmenų visoje Vokietijoje. Bendruomenės pirmininkas yra Hardy Mettas.

Prabėgo dešimtmečiai, tačiau jie nepamiršo savo tėvynės. Apie lankymąsi joje sovietiniais laikais negalėjo būti ir kalbos. Pirmą kartą Bendruomenės nariai organizuotai atvyko į Lietuvą 2001 m., kai buvo minimos 60 – osios perkėlimo į Vokietiją metinės. Nors daugelis mūsų kraštą paliko, būdami maži, tačiau ir šiandien kai kurie kalba lietuviškai. Tarp atvykstančių yra tokių, kurie jau gimė Vokietijoje.

Bendruomenės skyriai yra Hamburge, Bremene, Esene, Miunchene ir kituose Vokietijos miestuose bei žemėse.

Vokiečių iš Lietuvos bendruomenė keturis kartus per metus leidžia periodinį leidinį „Rūta“ (*Die Rautė*). Jame apžvelgiami Lietuvos ir Vokietijos santykiai, Lietuvos politinės aktualijos, Bendruomenės veikla. Kartą per metus leidžiamas almanachas „Tėvynės pasveikinimas“ (*Heimatgruss*).

Konkursas „Azerbaidžanas mano akimis“

Ką vyresnės kartos Lietuvos žmonės, palikdami mokyklos suola, žinojo apie Azerbaidžaną? Pietų Kaukazo šalis, kalnuotas kraštas, prie Kaspijos jūros, ten išgaunama daug naftos, sostinė Baku... O ką apie šią tolimą ir dėl to paslaptinę šalį žino šiandieniniai moksleiviai? Tai parodys konkursas.

Konkursą „Azerbaidžanas mano akimis“ paskelbė Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija, Tautinių bendrijų namai kartu su Švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos jaunimo turizmo centru.

„Kviečiu moksleivius aktyviai dalyvauti konkurse ir praturtinti savo žinias iš įvairių sričių, pavyzdžiui, daugiau sužinoti apie senovinę azerbaidžaniečių nacionalinę šventę Novruzą,“ – sakė Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevas.

„Azerbaidžanas – vienas seniausių pasaulio civilizacijos ir kultūros židinių, išsidėstęs Europos ir Azijos sandūroje, kur senų senovėje driekėsi žymusis šilko kelias, – teigė M. Gamzajevas. – Lietuvių ir azerbaidžaniečių tautas jungia šimtmečių kultūriniai, literatūriniai, dvasiniai ryšiai. Dvidešimtojo amžiaus pradžioje čia savo namus rado keletas tūkstančių išeivių iš Lietuvos. Jie dirbo, turėjo

katalikų bažnyčią, savo organizacijas. Tuo metu Baku realinėje gimnazijoje mokytojavo lietuvių literatūros klasikas Vincas Krėvė. Eglė, žalčių karalienė, jau seniai kalba azerbaidžaniečių kalba. Šiandien mūsų šalis sieja strateginės partnerystės ryšiai energetikos srityje, bendri interesai Europos Sąjungos erdvėje“.

Konkurso nuostatuose, kuriuos patvirtino švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius, pažymima, kad konkursas skiriamas Lietuvos ir Azerbaidžano tarpkultūriniam pažinimui stiprinti. Juo siekiama skatinti mokinius domėtis šia šalimi ir savo mintis perteikti naudojant informacines technologijas. Darbuose, kuriuos turi sudaryti 10 – 15 skaidrių, siūloma atspindėti Azerbaidžano istoriją ir valstybingumą, ryšius su Lietuva, kalbą, etnokultūrą, papročius, tradicijas, muziką, literatūrą, sportą, gamtą ir kt.

Konkurse gali dalyvauti 7 – 12 klasių šalies bendrojo lavinimo moky-

klų mokiniai. Darbai turi būti išsiųsti Lietuvos jaunimo turizmo centrui iki 2010 m. spalio 25 d.

Konkurso darbus vertins komisija. Nugalėtojai bus pakviesti į baigiamąjį renginį, jiems bus įteikti diplomai, prizai.

Šis konkursas – pirma tokio pobūdžio akcija, kurią surengti iniciatyvą parodė tautinė bendrija.

Tuo tarpu Azerbaidžane šiuo metu vyksta moksleivių konkursas „Lietuva mano akimis“, kurį rengia mūsų šalies ambasada Azerbaidžane ir šios šalies Kultūros ir turizmo ministerija.

TBN inf.

Paminėjo Moldovos Respublikos Nepriklausomybės dieną

Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“, vienijanti išeivius iš Moldovos Respublikos ir Rumunijos, rugpjūčio 26 d. Tautinių bendrijų namuose surengė Moldovos Respublikos Nepriklausomybės dienos minėjimą.

Ižanginiu žodžiu iškilmingą susirinkimą pradėjo „Dačijos“ pirmininkė Lučija Bartkienė.

Minėjime kalbėjo Moldovos Respublikos ambasadorius Lietuvoje Igoris Klipii. Jis pasveikino tautiečius nacionalinės šventės proga, kvietė juos dažniau lankytis savo istorinėje tėvynėje, papasakojo apie šiandieninę padėtį šalyje.

Europarlamentarė Laima Andrikienė, Seimo narys Egidijus Vareikis pasidalino išpūdziais apie savo išvykas į Moldovos Respubliką įvairiomis

progomis, susitikimus su šios šalies politikais, kultūros veikėjais.

Minėjime taip pat kalbėjo istorikas Algis Kasperavičius, buvusi „Dačijos“ vadovė Lika Žalakevičienė, kultūros ministro patarėjas Imantas Melianas.

Moldovos Respublika Nepriklausomybę paskelbė 1991 m. rugpjūčio 27 d.

TBN inf.

Moldovos Respublikos ambasadorius Lietuvoje Igoris Klipii.

„Mokyklos lenkų mokomąja kalba yra visiškai integruotos į valstybės švietimo sistemą“

Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija „Macierz szkolna“ išleido unikalą knygą „Szkoly polskie w Republice Litewskiej“ („Lenkiškos mokyklos Lietuvos Respublikoje“). Joje 116-kos ugdymo įstaigų istorija nuo pirmųjų pokario metų iki šių dienų. Knyga gausiai iliustruota. Negalima be jaudulio žiūrėti į nuotraukas, darytas, pavyzdžiui, prieš 60 metų. Iš jų į mus žvelgia pokario pirmokų ir vyresnių vaikų akys. Skurdūs drabužėliai, apavas, kai kurie basi. Tačiau kaip spindi jų akys, kiek jų veiduose šviesos, džiaugsmo, šypsenų. Visose nuotraukose kartu su vaikais – pedagogai. O kokiose mokyklose teko mokytis tuo metu. – kaimo trobose, apkūrenamose krosnimis, be elektros.

Įžanginį knygos straipsnį parašė Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugijos „Macierz szkolna“ pirmininkas Juzef Kviatkovski. Su juo kalbamės apie švietimo lenkų mokomąja kalba istoriją ir šiandieninę padėtį.

Vlado Uznevčiaus nuotr.

Jonas RUMŠA

- Lietuvos mokyklų lenkų mokomąja kalba istoriją knygoje pradedate nuo pokario metų. Kodėl?

- Iš istorijos nieko negalima išmesti, patinka kas nors mums ar nepatinka. Joje neturi būti baltų dėmių. O šiandien tokia tendencija pastebima. Kai dėl švietimo sovietinio laikotarpio, tai, kaip mes jį bevertintume, reikia pripažinti, kad sunkiomis sąlygomis, ypač pirmaisiais pokario metais, mokytojai dirbo pasiaukodami, nežiūrėdami darbo valandų, pamiršdami poilsį, asmeninius interesus. Parašyti apie juos, apie to meto mokyklas – tai atiduoti pagarbos ir dėkingumo duoklę to laikotarpio švietimo darbuotojams.

Po Antrojo pasaulinio karo lenkiškų mokyklų Lietuvoje istorija yra gana įdomi. Sąlygiškai aš šią istoriją padali-

nau į tris periodus. Pirmasis – tai iškart po karo iki šeštojo dešimtmečio vidurio. Tuo metu lenkų visuomenė labai stengėsi išlaikyti lenkiškas mokyklas. Po didelių pokalbių čia, Lietuvoje, ir Maskvoje priimtas LKP CK nutarimas steigti tautinių mažumų mokyklas. 1951-1953 m. buvo masiškai steigiamos lenkiškos mokyklos Pietryčių Lietuvoje. Pavyzdžiui, 1953 m. mokyklose lenkų mokomąja kalba mokėsi 27 tūkstančiai mokinių, t. y. septyni procentai nuo visų respublikos mokinių skaičiaus. Tuo laiku lenkų tautybės gyventojai irgi sudarė septynis procentus. Iš viso veikė per 230 lenkiškų mokyklų, aišku, buvo ir visai mažų, kaip ir visoje Lietuvoje tada. Toks buvo pirmasis lenkiškų mokyklų mūsų šalyje periodas po karo.

- Kas būdinga vėlesniais metais?

- Nuo 1953 m. mokinių skaičius lenkiškose mokyklose po truputį pradėjo mažėti. Daug lenkų tautybės gyventojų persikėlė gyventi į Lenkiją. Pirmą repatriaciją, paskui antra... Nuo 1953 m. iki 1959 m. buvo trys lenkų išvažiavimo į Lenkiją bangos. Išvyko apie 200 tūkst. žmonių.

Prasidėjo periodas, kurį aš vadinu rusifikacijos periodu. Tai susiję su tuo, kad atvažiavo daug kolūkių, tarybinių ūkių, gamyklų vadovų, specialistų iš kitų sovietinių respublikų. Į Lietuvą iš Baltarusijos kėlėsi gyventi ir paprasti žmonės. Pas mus buvo lengviau gauti priesodybinį 60

Szkoly polskie w Republice Litewskiej. Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna“. Redakcja: Jan Sienkiewicz... Wilno, Kron-ta. Scripta manent, 2009, 398 p., ilustr. Tiražas 1500 egz.

arų sklypą (kitur jis buvo mažesnis), lengviau pasistatyti namą. Be to, trūko darbo jėgos. Todėl vadovai mielai priimdavo atvykusius. Rusų kalba pradėjo dominuoti šioje Lietuvos teritorijoje. Vietoj lenkiškų mokyklų ėmė kurtis rusiškos. 1974 m. mokinių skaičius lenkiškose mokyklose tesudarė tik keturis procentus nuo visos respublikos mokinių skaičiaus, o 1989 m. – tik du proc. Tai reiškia, kad lenkiškose mokyklose mokėsi tik dešimt tūkstančių mokinių.

- Kaip atgimė lenkiškos mokyklos, atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę?

- Po Nepriklausomybės atkūrimo lenkiškos mokyklos pradėjo dinamiškai augti. Tai trečias šių ugdymo įstaigų istorijos periodas. Nuo 1990 m. mokinių skaičius jose kasmet didėjo vienu tūkstančiu. Žinoma, tas didėjimas turėjo vieną kartą sustoti. Nuo 1994 m. mokinių skaičius lenkiškose mokyklose pradėjo mažėti. Pavyzdžiui, mokyklą baigdavo pusantrio tūkstančio mokinių, o pirmo-ku ateidavo vienas tūkstantis.

Tokiu būdu mokinių skaičius nuo keturių proc. anksčiau sumažėjo iki trijų proc. dabar, o lenkų tautybės gyventojų mūsų šalyje yra 6,7 proc. Išeina, kad kas antras lenkų šeimos vaikas eina į lenkišką mokyklą.

- Knygoje daug rašoma apie jūsų draugiją...

- Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija „Macierz szkolna“ įkurta prieš dvidešimt metų, 1990 m. lapkričio 11 d. Data sutampa su Lenkijos Nepriklausomybės diena. Ši organizacija žinoma dar nuo 1905 m. Rašytojas Henrikas Senkevičius buvo vienas šios draugijos kūrėjų. Tada ji vadinosi „Polska macierz szkolna“. Ji dirbo visą švietėjišką, edukacinį darbą. Vilniuje draugija buvo įkurta 1915 m. ir gyvavo iki 1930 m.

Mūsų darbas – padėti mokykloms, mokytojams, vaikams puo-

selėti savo kultūrą, švietimą. Nuo pirmųjų dienų mes rūpinomės vadovėlių lenkų kalba leidyba, mokytojų pasiuntimu į kursus, mokinių išvažiavimu į vasaros stovyklas Lenkijoje ir t. t.

Rengiame konkursus, kurie skatina mokyklų bendruomenių, mokytojų, mokinių aktyvumą, siekimą tobulėti. Juose dalyvauja visos mokyklos. Konkurso „Geriausia mokykla – geriausias mokytojas“ pagrindinis vertinimo kriterijus – mokinių įstojimas į aukštąsias mokyklas. Vyksta moksleivių teatrų, skaitovų, lenkiškos dainos, lietuvių kalbos diktanto ir kiti konkursai, rašytojų, visuomenės veikėjų gyvenimo datų, tautinių švenčių minėjimai.

Padedame mokykloms gerinti materialinę bazę, diegti į mokymo

Lenkiškos ugdymo įstaigos turi reikalingą techninę bazę, gerų mokytojų. Mokinių žinios yra aukšto lygio. Apie 80 proc. mūsų abiturientų įstoja į aukštąsias mokyklas. Tai daug. Nėra abejonių, kad šios mokyklos turi visas galimybes ir toliau gyvuoti.

procesą naujas technologijas. Pirmieji Respublikoje gavome iš Kanados lenkų aštuonias tonas kompiuterių ir kompiuterinės įrangos. Kiekviena lenkiška vidurinė mokykla tada gavo po 5 – 7 kompiuterius. Tuo laiku tai buvo naujas dalykas.

- Kokias problemas šiandien sprendžiate?

- Mus jaudina būsimas naujas Švietimo įstatymas. Jo priėmimas, kaip žinoma, atidėtas rudeniu. Projekte yra viena pataisa, kurią mes aiškiai vadiname diskriminacine. Joje pažymima, kad tose vietovėse, kuriose mokymas vykdomas dviem ar trim kalbomis ir neužtenka mokinių vienuoliktai klasei sukomplektuoti (vienuoliktai klasei komplektuoti reikia dviejų paralelinių klasių), tada steigėjas įpareigojamas išlaikyti vienuoliktą klasę valstybine mokomąja kalba. Aš ne prieš, kad būtų

išlaikyta klasė valstybine mokomąja kalba, bet reikia sudaryti sąlygas komplektuoti vienuoliktą klasę ir lenkų ar rusų mokomosiomis kalbomis. Pavyzdžiui, Maišiagaloje veikia lenkiška mokykla, kuri turi lenkiškų ir rusiškų klasių. Yra ir mokykla lietuvių mokomąja kalba. Tačiau Maišiagaloje negalima sukomplektuoti dviejų paralelinių klasių jokia mokomąja kalba. Tokių vietovių yra daug. Tai reiškia, kad mokiniai, baigę dešimt lenkiškos ar rusiškos mokyklos klasių, bus priversti eiti mokytis į vienuoliktą klasę lietuvių mokomąja kalba.

- Ką Jūs siūlote?

- Mes pateikėme alternatyvą. Tose vietovėse, kuriose mokymas vykdomas dviem ar trim kalbomis, mokiniai dalinami į du ar tris srautus.

Tada mokinių skaičių vienuoliktai klasei siūlome sumažinti per pusę nuo nustatyto visoms šalies mokykloms. Tokiu būdu bus galima išlaikyti tautinių mažumų mokyklas su mažesniu mokinių skaičiumi. Taip yra daroma Europos šalyse,

kuriose yra tautinių mažumų mokyklų. Pavyzdžiui, Lenkijoje lietuviškose mokyklose vienai klasei sukomplektuoti reikia penkiolikos mokinių. O Punske vienoje lietuviškoje klaseje gali būti septyni mokiniai.

Jeigu bus priimta minėta pataisa, tai iš keturiasdešimt lenkiškų vidurinių mokyklų, dabar esančių Pietryčių Lietuvoje, galėtų toliau dirbti tik trylika. Taip būtų apribojama vaikų teisė gauti vidurinę išsilavinimą gimtąja kalba, ką garantuoja mūsų įstatymai.

- Kas dar Jus jaudina? Kaip dėl vadovėlių?

- Dėl kitų problemų galima gyventi. Vadovėliams leisti mūsų draugija kooperuoja pinigus (priminsiu, kad Švietimo ir mokslo ministerija vadovėlių leidyba neužsiima). Ne iš karto užsakome dešimt pavadinimų vadovėlių, o kasmet – po du tris.

Penkeriems metams tų vadovėlių užtenka.

Lietuvių kalbos egzamino suvienodinimas – taip pat probleminis dalykas.

- Kodėl tai nepriimtina?

- Taip, gal reikėtų suvienodinti. Tačiau mokyklose lietuvių mokomąja kalba pirmose – dešimtoje klasėje valandų suma, skirta lietuvių kalbai, yra dukart didesnė negu lenkiškose ir rusiškose mokyklose. Kaip galima tada egzaminą daryti vienodą, jeigu pamokų skaičius dukart mažesnis. Be to, vadovėliai atskiri, programos atskiros. O egzaminas bus vienodas. Aš Švietimo ir mokslo ministerijoje daug kartų siūliau: suvienodinkime lietuvių kalbos valandų skaičių, parenkime bendras programas, vadovėlius. Negalima pamiršti ir mokytojų parengimo. Pertvarką siūlome pradėti nuo pirmos klasės, vykdyti laipsniui iki dvyliktos klasės. Tada rengiame egzaminą, pažiūrėsime, kaip viskas vyks. Dabar nori viską iškart. Suvienodinti lietuvių kalbos egzaminą buvo numatyta 2007 m., po to – 2009 m., dabar - 2012 m. Bet tai nerealu.

Švietimo ir mokslo ministerijoje buvo sudaryta darbo grupė, kuriai vadovavo Kauno technologijos universiteto profesorius Gediminas Merkys. Jo nuomone, lietuvių kalbos egzaminą reikėtų suvienodinti, tačiau turi būti įvestas tam tikras pereinamasis koeficientas.

Prieš lietuvių kalbos egzamino suvienodinimą pasisakė ir grupė Vilniaus universiteto mokslininkų, surengusių kontrolinius darbus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose klasėse. Rezultatai kalba, kad kol kas lietuvių kalbos egzamino suvienodinti neįmanoma. Tai, kaip minėjau, turi būti procesas, pradedamas nuo pirmos klasės.

- Kiek lenkiškų mokyklų yra dabartiniu metu?

- Šio metu yra 108 mokyklos. Formaliai jų sumažėjo dėl admi-

nistracinės reformos. Daug mažų pradinių mokyklų, kurios anksčiau buvo savarankiškos, tapo stambesnių mokyklų skyriais.

- Kokios, Jūsų nuomone, lenkiškų mokyklų perspektyvos?

- Lenkiškos mokyklos yra gerai organizuotos. Tai patvirtina ir šios knygos išleidimas. Ją rašė, medžiagą rinko visų mokyklų bendruomenės. Lenkiškos ugdymo įstaigos turi reikalingą techninę bazę, gerų mokytojų. Mokinių žinios yra aukšto lygio. Apie 80 proc. mūsų abiturientų įstoja į aukštąsias mokyklas. Tai daug. Nėra abejonių, kad šios mokyklos turi visas galimybes ir toliau gyvuoti.

Kai kas sako, jog lenkiškos mokyklos yra užsidariusios. Negalima su tuo sutikti. Programos yra vienodos, vadovėliai vienodi. Lenkiškos mokyklos yra šimtu procentų integruotos į Lietuvos švietimo sistemą.

Integracija taip pat vyksta ne tik tokiu būdu. Kiekviename lenkiškame vadovėlyje yra terminų žodynelis. Mokiniai ateityje savo darbe neturės dėl to problemų.

Lenkiškos mokyklos dalyvauja visuotiniame Lietuvos švietimo gyvenime. Rajoniniai, respublikiniai konkursai ir kiti renginiai, kuriuose dalyvauja visos ugdymo įstaigos, nepriklausomai nuo mokomosios kalbos, vykdomi valstybine kalba, išimčių niekam nedaroma. Aštuntokai, devintokai gali laisvai vartoti valstybinę kalbą kaip

žodžiu taip ir raštu. Nėra tokios problemos, kuri reikalautų ką nors keisti.

Tačiau jeigu įstatymiškai ta sistema bus sugriauta, tai bus bėdos. Bus nereikalingos įtampos, aistrų. Aš suprantu, mokyklas reikia stambinti. Gal palikti keturiasdešimt, gal trisdešimt, bet ne trylika. Toku atveju, pavyzdžiui, Šalčininkų rajone liktų dvi ar trys vidurinės mokyklos – Šalčininkuose, Eišiškėse, gal dar Jašiūnuose. Kai aš mokiausi, Eišiškių rajone veikė viena lenkiška mokykla – Versekoje. Man iki mokyklos buvo dvidešimt vienas kilometras. Tačiau negalima lyginti kas buvo 1955 m. ir kas yra 2010 m.

► 1988 m. mokyklų lenkų mokomąja kalba I-XII klasėse mokėsi 9995 mokiniai (2,0 proc. visų šalies mokinių skaičiaus), 2000 m. – 22303 (3,83 proc.), 2007 m. – 16110 (3,32 proc.). Pažymėtina, kad 2000 m. šiose mokyklose buvo didžiausias mokinių skaičius per visą Nepriklausomybės laikotarpį.

► 1994 m. 32,3 proc. abiturientų, baigusiu mokyklą lenkų mokomąja kalba, įstojo į aukštąsias mokyklas, 2000 m. – 50,1 proc., 2008 m. – 79,4 proc. (daugiausia per Nepriklausomybės laikotarpį).

► Lenkijos Tautos Edukacijos ministerija parengė „Švietimo vystymo lenkų ugdomąja kalba ir mokymosi lenkų kalbos kaip dalyko 2009-2011 metais programą“ užsienio šalyse.

► Programoje rašoma, kad JAV gyvena 10 milijonų lenkų, Vokietijoje – 2 milijonai, Brazilijoje – 1,8 milijono, Prancūzijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje – po 1 milijoną, Didžiojoje Britanijoje – apie 500 tūkst., o Lietuvoje ir Rusijoje – po apie 300 tūkst. lenkų. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje gyvena 205 tūkst. lenkų tautybės žmonių.

► Programoje nurodoma, kad lenkų ugdomąja kalba Lietuvoje yra 121 mokykla, Čekijoje – 36 mokyklos, Latvijoje – 5 mokyklos, Ukrainoje ir Baltarusijoje – po 2 mokyklas.

► Visose kitose valstybėse lenkai lanko arba sekmadienines lenkų mokyklas arba mokosi lenkų kalbos kaip dalyko.

Palangoje vyko festivalis „Baltijos aušros“

Pirmomis liepos dienomis Palangoje vyko festivalis „Baltijos aušros“, kuriame dalyvavo geriausi kūrybiniai kolektyvai iš Vilniaus, Klaipėdos, Visagino, o taip pat jaunimo roko grupė „Dias“ iš Minsko.

Pirmąją festivalio dieną savo programą parodė baltarusių kolektyvai „Kupalinka“, instrumentinis ansamblis „Natiurma“, ansamblis „Svitanok“, svečiai iš Baltarusijos.

Kitą dieną koncertavo meno kolektyvai iš Vilniaus. Skambėjo poeto ir kompozitoriaus Michailo Boženkinio autorinės ir rusų liaudies dainos, kurias atliko ansamblis „Igraj, Bajaj!“ (vadovė Zinaida Boženkina). Vaikų ansamblis „Vesnuški“ (vadovė Tamara Tretjakova) padainavo rusų liaudies dainų, jį keitė šokių kolektyvas „Fantazija“ (vadovė Inga Gurejeva). Lietuvių liaudies šokių

Grupė festivalio dalyvių.

atliko kolektyvas „Siaudėlė“ (vadovė Birutė Sakalienė). Savo kūrybos eiles apie Lietuvą, jos gamtos grožį skaitė Vilniaus mokytojų namų klubo „Sve-

toč“ pirmininkė Greta Fedorčenko. Koncerto programą parengė Zinaida ir Michailas Boženkinai.

TBN inf.

Gedimino šventėje – Tautų mugės spalvos

Rugsėjo 17 – 19 d. Vilniuje vyko Gedimino šventė. Taip atgaivinta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino šventės tradicija. Turtingoje trijų dienų programoje – kultūros, pramogų, sporto varžybos, prekyba suvenyrais, amatų demonstravimas ir kt.

Tarp gausybės renginių visą savaitgalį sostinėje šurmuliavo ir antrus metus vykusi Tautų mugė.

V. Kudirkos aikštėje sumontuotoje scenoje pasirodė totorių, lenkų, rusų, žydų, karaimų, romų tautinių bendrijų šokių ir dainų ansambliai.

Tuo tarpu Gedimino prospekte šventės svečius džiugino nuotaikingas tautų mugės šurmulyš. Vilniečiai ir miesto svečiai galėjo susipažinti su tautodailininkais, tautinių bendruomenių amatininkais, kulinariais, kurie pristatė savo kultūrinį paveldą, tradicinius gaminius. Mugės svečiai galėjo sužinoti įvairių valgių gaminimo paslapčių, paragauti nacionalinių patiekalų, iš arčiau susipažinti su tautinių bendrijų papročiais.

TBN inf.

Ninos Šesternikovos nuotraukos.

Vilnietė Minodora buvo pirmoji Paryžiuje

Minodora Šernaitė, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos mokinė, balandžio mėnesį VI Tarptautiniame Aleksandro Glazunovo smuikininkų konkurse Paryžiuje tapo pirmosios vietos laureate. Mademoiselle Minodora gavo diplomą, pasirašytą „Conservatoire Slave de Musigue“ prezidento Igorio Lazko ir Aleksandro Glazunovo fondo įkūrėjos ir garbės prezidentės Hajrijos Vukobrat.

Lučija BARTKIENĖ

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė

Paliko didelį įspūdį

Konkurso, kuris vyksta kas dveji metai, dalyviai skirstomi į šešias grupes, priklausomai nuo to, kiek laiko dalyvis mokosi groti. Minodoros amžiaus grupėje reikėjo atlikti keturis kūriniai, iš kurių vienas turėjo būti klasicizmo epochos, o kitas – virtuozinė pjesė. Vilnietė atliko V. A. Mocarto, šiuolaikinio lietuvių kompozitoriaus A. Šenderovo, B. Dvariono kūrinių ir fantaziją N. Rimskio-Korsakovo operos „Aukšinis gaidelis“ temomis.

Minodora savo grojimu paliko didelį įspūdį konkurso komisijos nariams. Jie laureatės diplome įrašė savo sveikinimus jai.

Lietuvos atstovė ne tik laimėjo pirmąją vietą, bet ir surinko konkurso balų maksimumą – Grand Prix. Todėl jai buvo suteikta galimybė koncertuoti konservatorijoje, kurioje vyko konkursas.

Konkurse dalyvavo daug stiprių dalyvių iš Serbijos, Vokietijos, Rusijos, Uzbekistano ir kitų šalių.

„Konkurso metu susipažinau su daugeliu labai įdomių žmonių, - pasakojo Minodora. – Iš komisijos pirmininko Igorio Lazko ir jo žmonos Majos asmeniškai gavau dovaną – įrašų diską su autografu. Su kai kuriais

Lina Belik-Šernienė, Maja Lazko, Minodora Šernaitė, Igoris Lazko.

konkurso dalyviais palaikau ryšius“.

Vilnietė liko labai sužavėta Paryžiumi, į kurį atvyko pirmą kartą. Laisvu nuo konkurso metu ji kartu su mama aplankė Luvro muziejų, vaikščiojo Eliziejaus laukais, gerėjosi Paryžiumi naktį nuo Eifelio bokšto.

Tačiau kelionės į Paryžių galėjo ir nebūti.

Darbas atnešė rezultatų

Jaunoji smuikininkė Minodora Šernaitė nuo 2003 m. mokosi Nacio-

tai kartu su gerais fiziniais ir techniniais duomenimis leido jai pasiekti gerų rezultatų“.

2007 m. smuikininkė pelnė du apdovanojimus. Tarptautiniame konkurse „Gradus ad Parnasus“ Kaune ji buvo apdovanota diplomu, o Respublikiniame žiemos konkurse Trakuose laimėjo pirmąją vietą. Metais anksčiau J. Fibicho konkurse Vilniuje Minodora buvo trečioji.

Pradžia buvo Bendrijoje

Pirmuosius žingsnius į muzikos pasaulį Minodora žengė Lietuvos rumunų kultūros bendrijoje „Dačija“. Kartu su mama moldave Lina Belik-Šerniene ir tėčiu lietuviu Vitalijumi Šernu ji dalyvaudavo Bendrijos renginiuose Tautinių bendrijų namuose, grieždavo smuiku, dainuodavo vaikų ansamblyje „Florica“, deklamavo eilėraščius. Vėliau dalyvavo tautinių mažumų sekmadienių mokyklų festivaliuose.

Tautinių bendrijų namuose 2008 m. „Dačija“ surengė vakarą, skirtą rumunų skulptoriui Constantino Brancusi (1876-1957). Tarp svečių buvo ir AB „Krekenavos agrofirma“ generalinis direktorius Linas Griškšas. Išgirdęs kaip griežia jauna smuikininkė, jis sutiko apmokėti kelionę į festivalį Paryžiuje.

Minodoros festivalyje Paryžiuje pelnytas diplomats .

nalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Styginių skyriaus vedėjos, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentės Undinės Jagelaitės klasėje. „Minodora – talentinga smuikininkė, pasižymi rimtu darbu, atsakingu požiūriu į savo specialybę, - apie savo auklėtinę kalbėjo jos mokytoja. – Visa

Totorių jaunimo forumas Kazanėje

IV – ajame Pasaulio totorių jaunimo forume Kazanėje dalyvavo Lietuvos totorių jaunimo delegacija, vadovaujama Nemėžio bendruomenės atstovės Editos Aleksandravičiūtės. Delegaciją sudarė aštuoni jaunuoliai iš Vilniaus, Visagino, Klaipėdos.

Lietuvos totorių bendruomenių atstovai – IV Pasaulio totorių jaunimo forumo dalyviai Kazanėje.

Marija MEIŠUTOVIČ

Forumas vyko rugpjūčio 27-31 d. Jame dalyvavo 550 delegatų iš Totorijos, kitų Rusijos regionų, Lietuvos, Australijos, Kanados, JAV, Turkijos, Kinijos, Ukrainos, Baltarusijos ir kt. Šiomet forumas vyko kiekvienam musulmonui švento Ramadano mėnesio dienomis, o taip pat minint 20-ąsias Totorijos Respublikos įkūrimo metines.

Forumo tikslas – vienyti įvairių šalių totorių jaunimą, skiepyti jam meilę tautinėms vertybėms, aptarti aktualius jaunimo gyvenimo ir veiklos klausimus. Forumo metu veikė šešios sekcijos, kuriose savo nuomonę galėjo pareikšti kiekvienas dalyvis. Tai „Nacionalinio išsilavinimo perspektyvos daugianacionalinėje šalyje“, „Naujojo totorių elito formavimas“, „Jaunimo organizacijų ekonominės bazės kūrimo mechanizmas“, „Vieningos totorių informacinės erdvės kūrimas“, „Nacionalinės savasties išsaugojimas masinės kultūros diktato sąlygomis“. Diskusijų metu mes dar kartą turėjome galimybę įsitikinti, kad

pasaulinė kultūra yra kaip mozaika ir kiekviena tauta su savo kultūra yra brangus šios mozaikos elementas. Labai svarbu totorių tautai išlikti viso pasaulio kultūrų kontekste.

Labai įdomi buvo ir kultūrinė forumo programa.

Pirmąją dieną buvo surengta ekskursija po Kazanę. Vaikščiodami po miestą, mes pajutome neapsakomą pasididžiavimą totorių tauta. Išvydę Kazanės Kremlį, negalėjome patikėti savo akimis – koks grožis atsivėrė prieš mus. Susidarė įspūdis, kad pakliuvome į rytietišką karalystę, kur kiekvienas akmenėlis turi savo istoriją. Mečetė „Kul Sharif“ prano ko visus lūkesčius. Ji nustebino savo prabanga, grožybe, turtinga biblioteka. Pažymėtinas dar tas faktas, kad visai netoli „Kul Sharif“ mečetės yra stačiatikių Dievo motinos soboras. Mečetė ir soboras neatsitiktinai pastatyti kaimynystėje. Jie simbolizuoja vieno tikėjimo tolerantiškumą kitam.

Pasaulio totorių jaunimo forumas rengiamas nuo 2004 m. kas antri metai.

TBN inf.

Tautinių bendrijų namuose

Liepos 31 d. Tautinių bendrijų namuose vyko šventinis vakaras, skirtas Vilniaus vaikų klubo „Darija“ vadovės Liudmilos Nikolskajos jubiliejui. Renginio metu Liudmilą Nikolską sveikino Rusijos Federacijos ambasados Lietuvoje atstovas N. Terechinas, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narė Nina Šesternikova, Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė, tautinių bendrijų atstovai, kolegos iš Pabradės muzikos mokyklos. Renginio metu buvo demonstruojama filmuota medžiaga apie L. Nikolskajos kūrybinę veiklą, skambėjo muzikiniai sveikinimai jubiliatei.

***

Rugpjūčio 7 d. vyko baltarusių bendruomenės narių susitikimas su televizijos „Belsat“ kūrybine grupe iš Minsko.

***

Rugpjūčio 16 d. vyko literatūrinio susivienijimo „Logos“ narių susirinkimas. Savo kūrybos eiles skaitė poetai J. Ščuckij ir N. Ruskich.

***

Rugpjūčio 23 d. Vilniaus ukrainiečių bendrija minėjo Ukrainos Nepriklausomybės dieną. Ukrainos Nepriklausomybės diena yra Rugpjūčio 24-oji (1991 m.)

***

Rugpjūčio 24 d. vyko Vokiečių bendruomenės ansamblio repeticijos. Bendruomenė ruošiasi Baltijos šalių vokiečių dainų šventei, kuri vyks rugsėjo 24-26 d. Ventspilyje (Latvija).

***

Rugpjūčio 25 d. vyko Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimo prezidiumo posėdis.

Knyga apie trijų šimtų metų rusų materialinę kultūrą Baltijos šalyse

Rugpjūčio 16 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko knygos „Pabaltijo rusai: istorija kultūros paminkluose (1710-2010)“ („Прибалтийские русские: история в памятниках культуры. 1710-2010“) pristatymas.

Šiame veikalė pirmą kartą pateikiama Pabaltijo rusų istorija nuo 1710 m. iki 2010 m. Atskaitos tašku paimti 1710 m., kai Estliandija ir Lifliandija buvo įjungtos į carinės Rusijos sudėtį.

Knyga susideda iš penkių skyrių, kurių kiekvienas atspindi atskirą istorinį etapą.

Per 700 puslapių apimties, puikiai išleistame leidinyje pateikti 222-jų materialinės kultūros paminklų, tarp jų cerkvių, vienuolynų, teatrų, administracinių pastatų ir gyvenamųjų namų, tvirtovių, mokymo ir kultūros įstaigų, tiltų, gamyklų ir kt. aprašymai bei fotografijos. Tekstą papildė piešiniai, žemėlapiai, naudotos literatūros sąrašai.

Medžiagą rinko ir tekstus rašė 34 autoriai Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Tarp knygoje aprašytų paminklų, esančių Lietuvoje, - Šven-

tosios Dvasios cerkvės ir vienuolyno ansamblis Vilniuje, grafų Zubovų rūmai ir parkas Šiauliuose, Puškinų sodyba Markučiuose Vilniuje, namas Vilniuje (Didžioji g. 14), kuriame gimė ir gyveno didysis rusų aktorius Vasilijus Kačalovas (Šverubovič), Rusijos reformatoriaus Piotro Stolypino sodyba Kalnaberžėje (Kėdainių raj.) ir kt.

Iš viso leidinyje užfiksuota 60 esamų ir buvusių rusų kultūros paminklų Lietuvoje. Estijoje tokių yra 55, Latvijoje – 107.

Knygą 500 egzempliorių tiražu išleido Europos studijų institutas Rygoje.

TBN inf.

Vienas iš knygos autorių Vilniaus universiteto docentas Pavel Lavrinec (k.) ir leidinio redaktorius Europos studijų instituto (Ryga) direktorius profesorius Aleksandras Gaponenko.

Koranas išleistas lietuvių kalba

Leidykla „Kronta“ išleido antrą pataisytą ir papildytą šventos musulmonų knygos – Korano (arab. Qur‘an) leidimą lietuvių kalba. Pirmą kartą Koranas lietuviškai buvo išleistas 2008 m. Jį išvertė šviesaus atminimo poetas Sigitas Geda.

Koranas – viena labiausiai skaitomų knygų pasaulyje.

Po dviejų metų turime naują Korano leidimą. Jį iš originalaus arabiško teksto išvertė ir suredagavo Kauno totorių mečetės imamas muftijus Romas Jakubauskas. Šį kartą vertimas yra visiškai išbaigtas ir papildytas religinių bei istorinių terminų paaiš-

kinimais. Vertime stengtasi perteikti visą Korano grožį ir skambesį. Jame skaitytojas ras Islamo kaip religijos vystymosi pagrindus, pasaulio sutvėrimo istoriją, buvusių tautų ir pranašų istorijas bei taisykles žmonėms, išpažįstantiems Islamą. Taip pat stengtasi paruošti atitinkamą rytietišką apipavidalinimo stilių ir perteikti Korano ypatumus Lietuvos skaitytojams.

Šis Korano leidimas išleistas su Lietuvos musulmonų bendruomenės palaiminimu – yra patvirtintas LMS-DC – Muftiatio.

Korano pasirodymas lietuvių kalba – svarbus kultūrinis ir istorinis

įvykis. Lietuva, kuri turi daugiau kaip šešių šimtų metų bendrą istoriją su Islamo religija išpažįstančia žmonių bendruomene, iki šiol neturėjo galimybės tinkamai susipažinti su musulmonų Šventuoju raštu.

Lietuvoje nuo Vytauto Didžiojo laikų gyvenantys totoriai naudojami originaliu Koranu, o totoriškas variantas pasirodė XX a. pradžioje (vertė Musa Džarula uly Bigijevas).

Knyga skirta ne tik musulmonams, bet ir visiems norintiems susipažinti su Islamo religija iš arčiau. Pirmasis Korano leidimas lietuvių kalba ketetą savaičių buvo tarp labiausiai perkamų knygų.

Lietuvos baltarusiai – apie save ir savo istoriją

XX amžiaus pradžioje Vilnius buvo vienas centrų, kur formavosi baltarusių nacija. Čia buvo leidžiami pirmieji baltarusių laikraščiai „Naša dolia“ ir „Naša niva“, spausdinamos baltarusiškos knygos, kūrė baltarusių rašytojai, dirbo valstybės, politikos veikėjai. Deja, laikas negailestingas. Dalis baltarusių kultūros klodų Lietuvoje primiršta arba žinoma tik fragmentiškai. Šias baltas dėmes tam tikra dalimi turėtų užpildyti neseniai Gudu kultūros draugijos Lietuvoje išleista knyga „Baltarusiai Lietuvoje: vakar ir šiandien“.*

Fiodoras NIUNKA

Leidinio pirmoje dalyje „Už savo baltarusišką žodį“ pasakojama apie baltarusių gyvenimą Vilniaus krašte, baltarusių kultūrinį darbą, švietimą, periodinę spaudą, kovą už gimtąjį žodį trečiąjį ir ketvirtąjį praėjusio amžiaus dešimtmečius. Leidinio autorius Aleksandras Adamkovičius atliko didelį, daug kruopštumo reikalaujantį darbą, rinkdamas archyvinę medžiagą, ją apdorodamas, versdamas tekstus iš lenkų ir rusų kalbų į baltarusių kalbą.

Knygoje spausdinama archyvinė minėto laikotarpio medžiaga, Lietuvos centrinio valstybės archyvo dokumentų kopijos, asmeninių archyvų nuotraukos. Iš jų matyti, kaip buvo steigiamos baltarusių mokyklos, spausdinami jų sąrašai, mokyklų vadovų laišakai valdžios įstaigoms ir kt. Pateikta Vilniaus baltarusių gimnazijų veikla 1921-1939 m., mokymo programos, dėstytojų sąrašai ir kt.

Periodinių leidinių baltarusių kalba Vilniuje trečiąjį ir ketvirtąjį dešimtmečius buvo leidžiama tiek daug, kad kartais pagalvoji, ar pačioje nepriklausomoje Baltarusijoje per dvidešimt pastarųjų metų (per tokį pat laikotarpį) buvo leidžiama tiek laikraščių baltarusių kalba. Pavyzdžiui, 1937 m. Vilniuje ėjo dvylika baltarusiškų periodinių leidinių. Beje, dauguma leidinių buvo

drausti Lenkijos valdžios. Knygoje pasakojama to laikotarpio baltarusių spaudos istorija, spausdinamos laikraščių nuotraukos.

Atskiras skyrius paskirtas baltarusių deputatų klubo veiklai nušviesti.

Baltarusių deputatų klubas – tai baltarusių deputatų frakcija Lenkijos parlamente 1922-1928 m. ir 1928-1930 m. Frakcija gynė politinius, nacionalinius, pilietinius, kultūrinius baltarusių tautos interesus. Iš pradžių jai priklausė vienuolika deputatų.

Antroje knygos dalyje rašoma apie šiandieninę Vilniaus baltarusių veiklą. Kaip minėta, Vilniuje gyveno, dirbo ir kūrė daug žymių baltarusių kultūros, meno, švietimo veikėjų, rašytojų, poe-

tų. Devyniems baltarusių veikėjams atminti įvairiose sostinės vietose prie pastatų, susijusių su jų veikla, Gudu kultūros draugijos Lietuvoje rūpesčiu pritvirtintos memorialinės lentos. Knygoje spausdinamos šių paminklų nuotraukos, rašoma apie šios organizacijos veiklą.

Vilniaus baltarusiai dalinasi savo mintimis apie baltarusių kultūros, švietimo reikalus, istorinio paveldo, gimtosios kalbos išsaugojimo ir kitas problemas. Tai Gudu kultūros draugijos Lietuvoje pirmininkas Fiodoras Niunka, Vilniaus pedagoginio universiteto Filologijos fakul-

teto Baltarusių kalbos, literatūros ir etnokultūros centro direktorė doc. dr. Lilija Plygavka, Lietuvos nacionalinės televizijos laidos baltarusių kalba „Vilniaus sąsiuvinis“ autorė žurnalistė Tatjana Dubaviec, Vilniaus Pranciškaus Skorinos vidurinės mokyklos direktorė Galina Sivolova, Lietuvos gudu visuomeninių organizacijų susivienijimo prezidentas Roman Voinickij, buvusi komunistų lagerių kankinė Leokadija Šyšeja, medicinos daktaras Sergejus Karabačas, mokytoja Nina Brilieuskaja.

„Baltarusiai Lietuvoje: vakar ir šiandien“ – pirmoji tokio pobūdžio knyga apie Lietuvos baltarusius. Gudu kultūros draugija Lietuvoje ketina išleisti dar tris panašius leidinius.

*Беларусы ў Літве: учора і сёння. Аляксандр Адамковіч. Вільня. Таварыства беларускай культуры ў Літве. Кн. 1 : Вільня. 2010. Вільнюс, Mylidos reklama. 198 p. iliustr., faks., portr. Tiražas 500 egz.

Tautinės mažumos Latvijoje

Latvijoje gyvena 2 mln. 245 tūkst. gyventojų, latviai sudaro 59,4 proc. Kiti šalies gyventojai priskiriami tautinėms mažumoms. Skaitlingiausia tautinė mažuma – rusai (27,5 proc.). Toliau eina baltarusiai (3,5 proc.), ukrainiečiai (2,4 proc.), lenkai (2,3 proc.), lietuviai (1,3 proc.) ir kt.

Rusai sudaro 27,5 proc. gyventojų, tačiau rusų dalis tarp šios valstybės piliečių siekia 19,7 proc. arba 58,7 proc. rusų yra Latvijos piliečiai, o 37,0 proc. – neturi pilietybės. Dėl pilietybės suteikimo rusakalbiams Latvija turi problemų su Rusija ir Europos Sąjunga.

Latvijoje valstybinė kalba yra latvių kalba. Ypatingas tautinės mažumos kalbos statusas suteiktas lyvių kalbai. Dabar jų yra išlikę mažiau kaip du šimtai. Lyvių kalbą vartoja ne daugiau kaip dešimt vyresnės kartos žmonių.

Nuo 1988 m. veikia Latvijos tautinių kultūrų draugijų asociacija, vienijanti dvidešimt įvairių tautinių kultūrų draugijų.

Prie Latvijos prezidento veikia Tautinių mažumų konsultacinė taryba. Ji svarsto tautinių mažumų etniškumo, kultūros, kalbų, religijos klausimus, skatina tautinės mažumas aktyviai dalyvauti politiniame gyvenime.

Ryga vienas rusų žurnalas pavadino rusiškuoju užsienio perlu. Nuo 1883 m. veikia Rygos M. Čechovo rusų dramos teatras. Latvijoje išeina per 60 laikraščių ir žurnalų rusų kalba. Nuo 2008 m. išeina keturi bendranacionaliniai dienraščiai rusų kalba. Visuomeniniame radijuje yra rusiškas kanalas, kuris transliuoja laidas ištisa parą. Kiekvieną vakarą transliuojamos visuomeninės televizijos naujienų laidos rusų kalba.

Valstybinėse Latvijos mokyklose mokoma aštuoniomis tautinių mažumų kalbomis. Apie pusantro šimto mokyklų ugdymo procesą vykdo rusų mokomąja kalba. Jų vyresnėse klasėse jau daugiau kaip penkerius metus 60 proc. visų dalykų mokoma valstybine latvių kalba.

Nuolat didėja moksleivių skaičius mokyklose latvių mokomąja kalba. Jeigu 1995/1996 mokslo metais jie sudarė 60,3 proc., tai 2007/2008 m. m. – 73,4 proc. Tuo tarpu mokyklose rusų mokomąja kalba mokinių skaičius nuolat mažėja. 1995/1996 m. m. jose mokėsi 132 540 mokinių, o 2007/2008 m. m. – 65 402. 2007/2008 m. m. 72,4 proc. pirmaklasių pradėjo mokytis latvių kalba. Ši tendencija paaiškinama tuo, kad ne latvių tautybės tėvai siekia savo vaikams duoti tokį išsilavinimą, kuris ateityje suteiktų jiems daugiau galimybių įgyti universitetinį išsilavinimą ir sėkmingiau konkuruoti darbo rinkoje.

2001 m. įkurta Tautinių mažumų švietimo konsultacinė taryba, kuri kartu su Švietimo ir mokslo ministerija, studentais, tautinių mažumų mokyklų mokytojais, o taip pat su moksleivių tėvais ir nevyriausybinėmis organizacijomis svarsto aktualius tautinių mažumų švietimo klausimus.

SUMMARY

L. Bartkienė. It Is Already Hard without Lithuania. Interview with the chairman of the Lithuanian Lebanese Society Hicham Ibrahim. H. Ibrahim came from Lebanon to Lithuania to study. After graduating his studies, he created family with a Lithuanian and now lives in Lithuania already for thirteen years. Hicham shares his thoughts on relations among people of different cultures and religions and on problems that are encountered.

J. Duoba. Germans of Lithuania Cherish Relations with Their Native Country. In the House of National Communities, a meeting with ethnic Germans of Lithuania, presently living in Germany, took place. The Community of Germans from

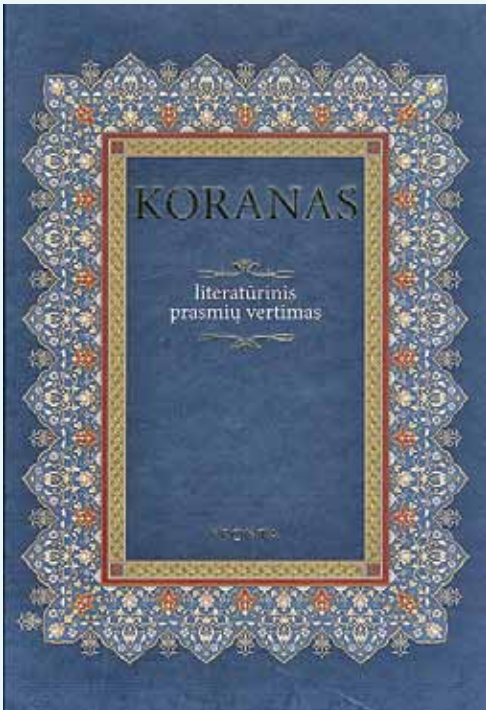
Lithuania unites persons of German nationality who, because of the agreement between Hitler and Stalin of March 1941, were forcibly relocated from Lithuania to Germany. Members of the community frequent Lithuania, show interest in life here and publish a newspaper *Rūta* (The Rue) and an almanac *Tėvynės Pasveikinimas* (Salutation of the Homeland).

J. Rumša. Schools with Polish as Teaching Language Are Fully Integrated into the State Education System. Interview with Juzefas Kviatkovskis, the chairman of the Association of Lithuania's Polish School Teachers *Macierz Szkolna*. The association has issued a unique book – 'Szkoly polskie w Republice Litewskiej' (Polish Schools in the Republic of Lithuania). It presents history of Polish schools from after-war period to the present days. J. Kviatkovskis

shares his thoughts on development and problems of these educational institutions and suggests ways to solve it.

Competition 'Azerbaijan as I See It'. This competition was announced by the Lithuanian Community of Azerbaijanis and the House of National Communities in cooperation with the Ministry of Education and Science and the Lithuanian Youth Tourism Centre. It is open for pupils of 7-12 forms of general-education schools. The aim of the competition is to promote interest of pupils to the country and expression of their thoughts using information technologies. The works should reflect history of Azerbaijan, its relations with Lithuania, its language, ethnic culture, customs, traditions, music, literature, sports, nature, etc.

Naujos knygos

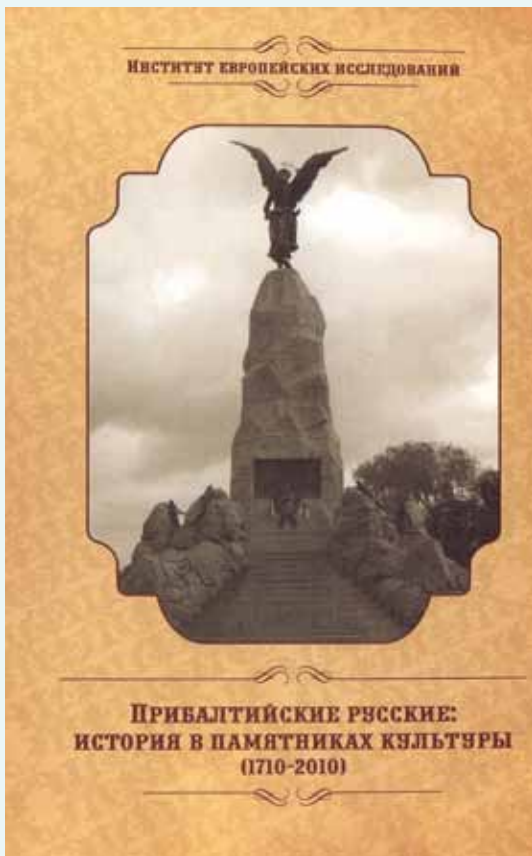
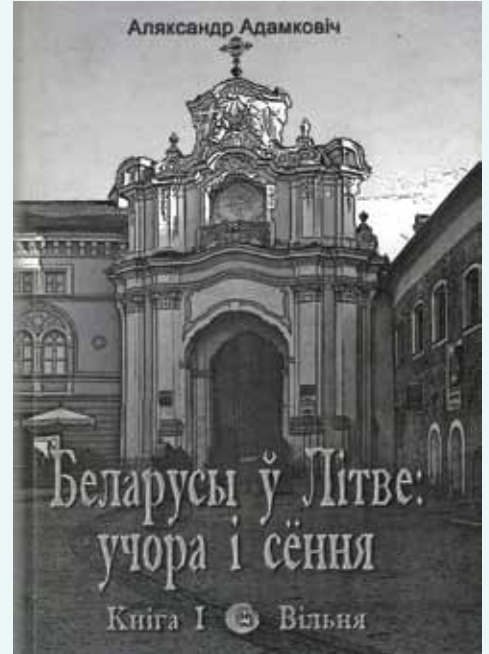

Koranas. Literatūrinis prasmų vertimas. Vertė Romas Jakubauskas, Sigitas Geda. Vilnius, Kronta. 2010, 584 p.

Antrasis literatūrinis Korano prasmų vertimas į lietuvių kalbą.

p. 18

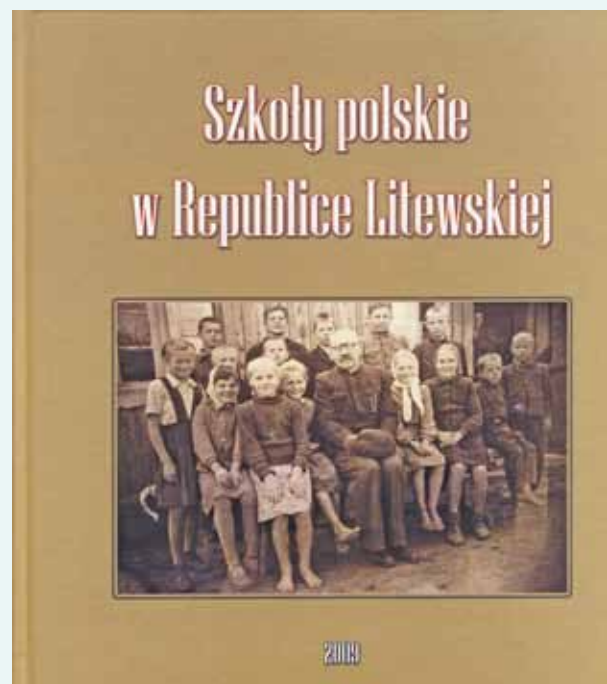
Беларусы ў Літве: учора і сёння. Аляксандр Адамковіч. Вільня. Таварыства беларускай культуры ў Літве. Кн. 1 : Вільня. 2010. Vilnius, Mylidos reklama. 198 p., iliustr., faks., portr. Tiražas 500 egz. p. 19

Прибалтийские русские: история в памятниках культуры. Под общей редакцией А. В. Гапоненко. Рига. Институт европейских исследований. 2010. 736 с.

Viršelyje: paminklas Taline šarvuočio „Rusalka“ jūrininkams, žuvusiems 1893 m.

p. 18

Szkoły polskie w Republice Litewskiej. Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna“. Redakcja: Jan Sienkiewicz... Wilno, Kronta. Scripta manent, 2009, 398 p., iliustr. Tiražas 1500 egz.

Viršelyje: Putiniškių (Vilniaus r.) pradinės mokyklos mokytojas Valerijanas Možeiko su mokiniais. Nuotrauka daryta 1950 m.

p. 12

Tautinių bendrijų namuose iškilmingai įteikti brandos atestatai Vilniaus Pranciškaus Skorinos vidurinės mokyklos abiturientams. Šiomet septyniolika jaunuolių atsisveikino su savo mokykla, mylimais mokytojais, jaunesniais draugais. Visi jie nusprendė mokyti toliau. Keturiolika įstojo į Lietuvos, Baltarusijos, Rusijos aukštąsias mokyklas, trys – į kolegijas.

Nuotraukoje: mokyklos direktorė Galina Sivolova įteikia brandos atestatus abiturientams.

Mokyklos nuotr.

Rugpjūčio 9 d. Vilniaus m. Tomo Zano bibliotekoje atidaryta piešinių paroda „Lietuvos totorių vaikai piešia Žalgirio mūšį“. Tai bendras Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos, Tautinių bendrijų namų ir T. Zano bibliotekos projektas. Parodoje eksponuojama apie trisdešimt totorių tautybės vaikų iš Vilniaus miesto ir Keturiasdešimties totorių kaimo (Vilniaus raj.) piešinių. Juose – Žalgirio mūšio, kurio 600-ąsias metines šiomet minime, vaizdai, kaip juos įsivaizduoja 10-12 metų vaikai.

Anksčiau ši paroda buvo eksponuojama Tautinių bendrijų namuose.

Ką vyresnės kartos Lietuvos žmonės, palikdami mokyklos suolą, žinojo apie Azerbaidžaną? Pietų Kaukazo šalis, kalnuotas kraštas, prie Kaspijos jūros, ten išgaunama daug naftos, sostinė Baku... O ką apie šią tolimą ir dėl to paslaptinę šalį žino šiandieniniai moksleiviai? Tai parodys konkursas „Azerbaidžanas mano akimis“, kurį paskelbė Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija, Tautinių bendrijų namai kartu su Švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos jaunimo turizmo centru.

